

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
M O N I T O R I N G

MŰHELYTALÁLKOZÓ

2024. szeptember 02.

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
M O N I T O R I N G

MŰHELYTALÁLKOZÓ

2024. szeptember 02.

FOLYÓVÍZ MONITORING

KONCEPCIÓ

Állami sféra

- Vízgazdálkodás
- Természetvédelem
- Stratégiai döntéshozatal
- Koordináció, irányítás

Monitoring

- Monitoring és adatgyűjtés
- Adatszolgáltatás

Akadémiai sféra

- Adatok elemzése, értékelése
- Ökológiai kutatás
- Szakmai tanácsadás

A tervezés, az adatgyűjtés és a tudományos kutatás közötti **szoros együttműködés** biztosítja, hogy a víztestek fenntartható módon legyenek kezelve, figyelembe véve mind az **ökológiai**, mind a **társadalmi** igényeket.

KONCEPCIÓ

Az **Ökológiai Kutatóközpont** az akadémia szektorban levő tudományos intézmény, a kutatói közösségének a magas szintű felfedező kutatásokhoz kapcsolódó ismeretszerzés az elsődleges feladata (publikációs output).

Ugyanakkor kutatási fókuszpontjából adódóan, **hatékonyan képes együttműködni és tudományos támogatást nyújtani a vízgazdálkodás és vízi biodiverzitást érintő döntéshozatalban és kezelési kérdésekben**, illetve alkalmazott kutatásokban is, ha arra igény mutatkozik.

A szakértői tevékenység ellátása során meglévő (monitoringhálózatból származó) adatsorokon tudjuk elemezni, értékelni, feltárni a változásokat, a változások mögött meghúzódó okokat, és szakmai tudásunk révén a gyakorlati kérdésekre tudományos választ adni. Ezáltal teljesíteni akár **kormányzati háttérintézményi** szerepet teljesíteni ökológiailag releváns esetekben.

KONCEPCIÓ

Energiaügyi Minisztérium

Állami szféra

a kérdések megfogalmazása,
és a tudományos válaszok
gyakorlatba ültetése

FELHASZNÁL

Kutatói szféra

szakmai tudásunk révén a
gyakorlati kérdésekre
tudományos választ adni

ELEMEZ

HUN-REN

Kormányhivatalok

Monitoring Hálózat

adatgyűjtés, nem feladata az
újonnan felmerült vizeket
érintő kérdések
megválaszolása.

SZOLGÁLTAT

KONCEPCIÓ

A változó környezet új környezeti ökológiai kihívásokat teremt és új társadalmi igényeket támaszt.

Az előzőek alapján a jelenlegi szereplők közül az ÖK rendelkezik a legnagyobb mozgástérrel.

ÖK MONITORING

témájuk szerint három csoport

KISZÁRADÓ VIZEINK

Makrogerinctelen

Kovaalga

NAGY FOLYÓS MONITORING

Plankton

Hal

Kagyló

HÓD

HUN
REN

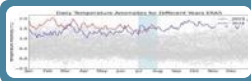
ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
M O N I T O R I N G

MŰHELYTALÁLKOZÓ

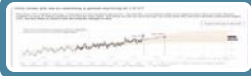
2024. szeptember 02.

FOLYÓVÍZ MONITORING
KISZÁRADÓ KISVIZEINK

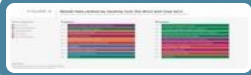
KISZÁRADÓ KISVIZEINK

2023: a legmelegebb nyár és ősz és tél

2033: elérhető a 1,5 fokos átlag T emelkedés

2033: az első négy rizikófaktor mind környezeti

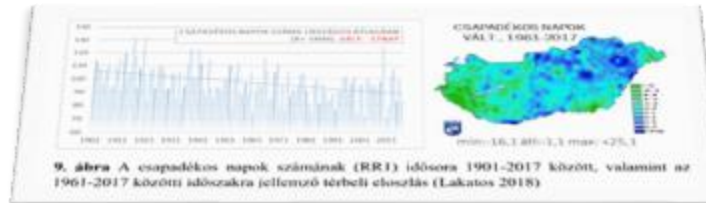
Csökkenő csapadékmennyiség, változó eloszlásban

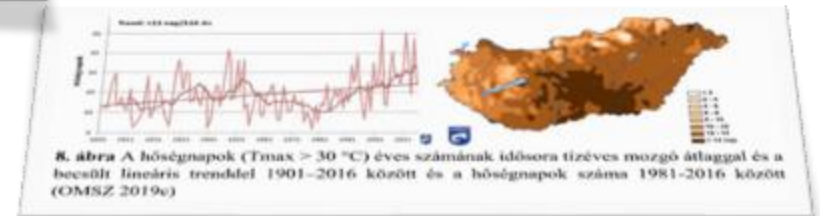
Hőségnapok száma emelkedik

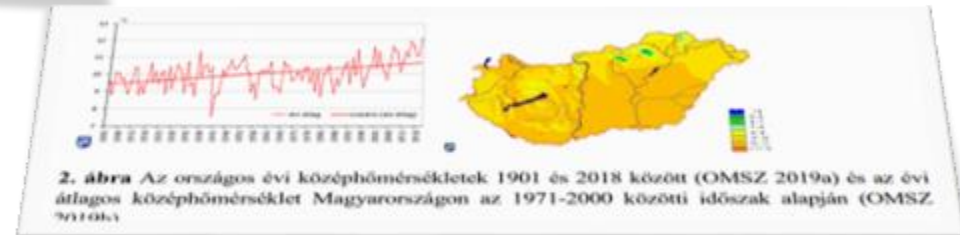
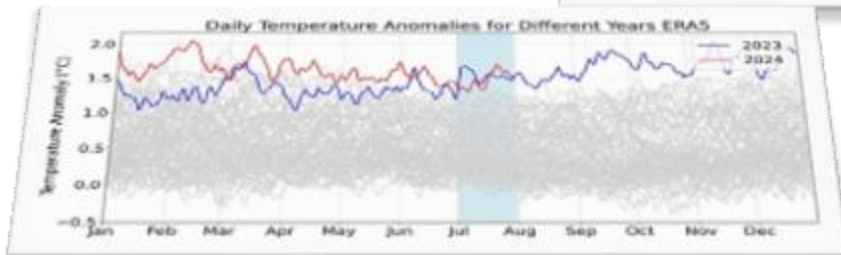
Évi középhőmérséklet emelkedik

9. ábra A csapadékos napok számának (RR1) időszora 1901-2017 között, valamint az 1901-2017 közötti időszakra jellemző térbeli eloszlás (Lakatos 2018)

8. ábra A hőségnapok (Tmax > 30 °C) éves számának időszora tízéves mozgó átlaggal és a becsült lineáris trendtel 1901-2016 között és a hőségnapok száma 1981-2016 között (OMSZ 2019c)

2. ábra Az országos évi középhőmérsékletek 1901 és 2018 között (OMSZ 2019a) és az évi átlagos középhőmérséklet Magyarországon az 1971-2000 közötti időszak alapján (OMSZ 2019b)

KISZÁRADÓ KISVIZEINK

Gyakorlati
kérdések

- ❖ Miért nincs víz?
- ❖ Mikor lesz víz?
- ❖ Hogy bírják ezt az élőlények?
- ❖ Milyen hatással van ez társadalomra?
- ❖ Hogy kezeljük a vizeinket?
- ❖ Nem kellene visszatartani a mederben vizet?

Vízügy környezetvédelem mezőgazdaság
ipar természetvédelem
és
ÖKOLÓGIA

Tudományos
kérdések

- ❖ Milyen fajok élnek túl a száraz periódusban?
- ❖ Hol élnek túl a fajok a száraz periódusban?
- ❖ A száraz periódus hossza hogyan befolyásolja a közösség összetételét, diverzitását?
- ❖ Milyen fajok kolonizálnak a víz visszatértével?

Kimenet

- ❖ EU kompatibilis Módszertan tudományos megalapozása két VKI élőlénycsoportra
- ❖ Hosszú távú adatgyűjtés
- ❖ Országos adatbázis előkészítés

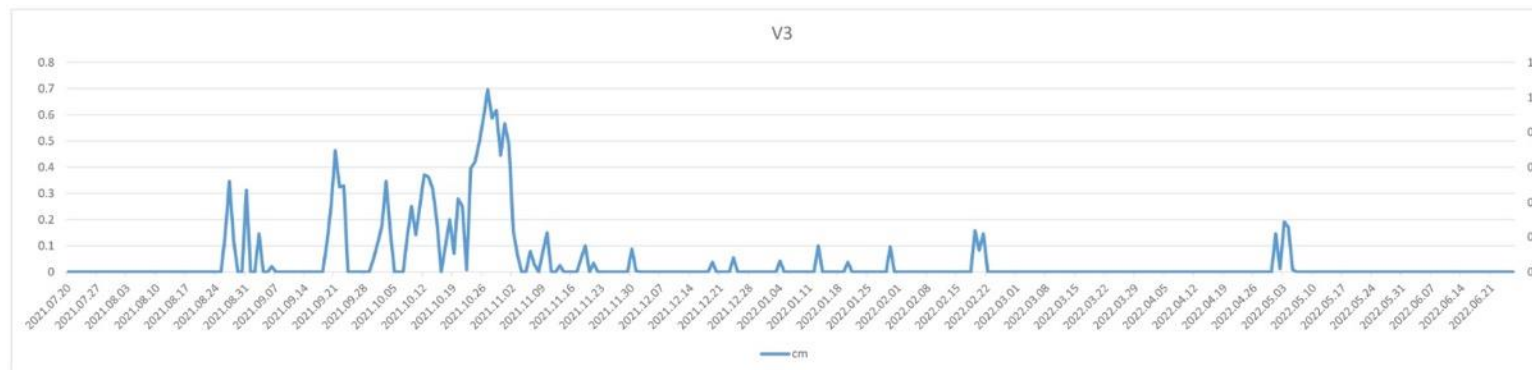
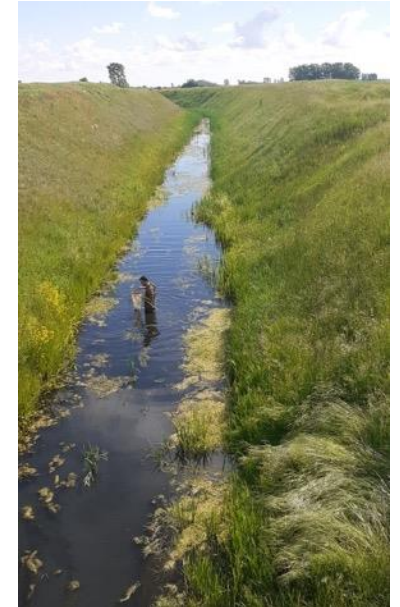
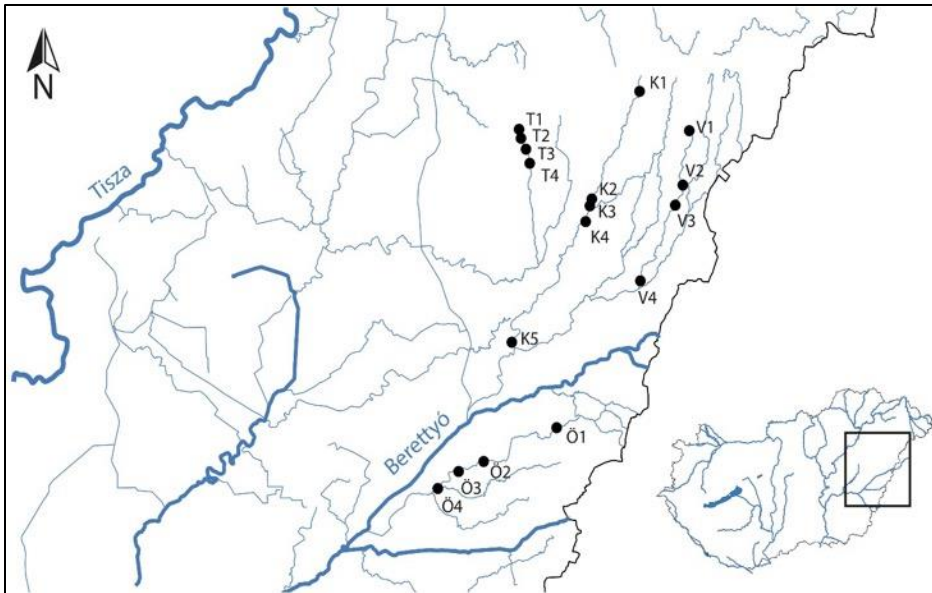
Alkalmazó

Vízügy környezetvédelem mezőgazdaság
ipar természetvédelem
és
ÖKOLÓGIA

Vízgyűjtőgazdálkodási tervezés
VKI megfelelés
Társadalmi haszon

KISZÁRADÓ KISVIZEINK

Módszerek

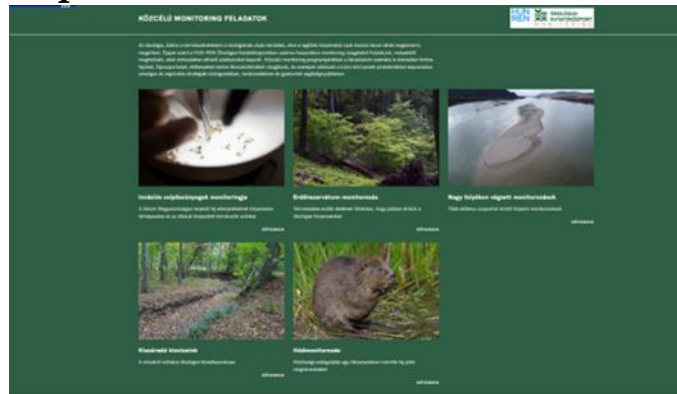
- Makrogerinctelen és kovaalga
- Mennyiségi mintavétel
- Faji szintű feldolgozás
- Gyakoribb mintavétel
- Hidrológiai adatok, mérőszondák

KISZÁRADÓ KISVIZEINK

Láthatóság és közcélúság

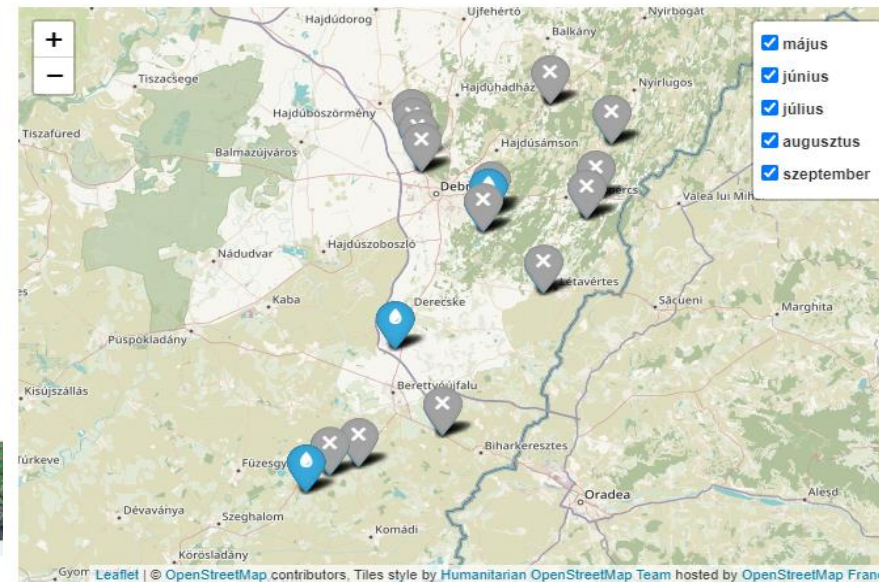
<https://ecolres.hun-ren.hu/tarsadalom/#kozcelu>

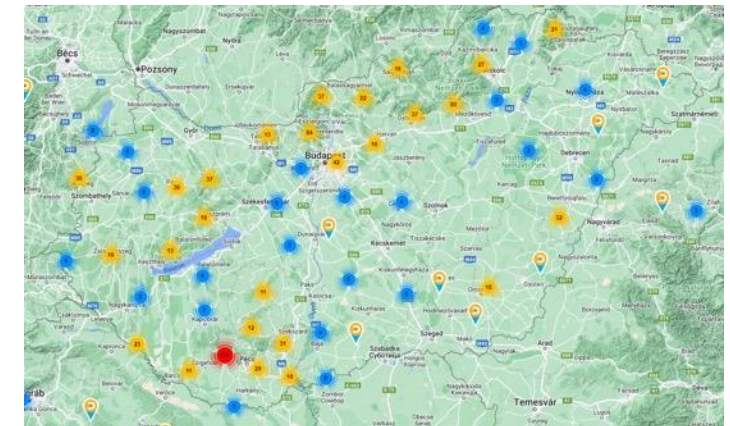
<http://freshwater-ecology.com>

Smart monitoring térkép

www.dryver.eu/app

KISZÁRADÓ KISVIZEINK

Láthatóság

Közösségi média

Bejegyzések		Bejegyzést hozhatsz létre.	Az elmúlt 90 nap
	A mennyiségi mintavételek esetében, amit az Ökológiai Kutatóközpont Közcélú Monitoring Projektje vagy a mecseki kiszáradó vízfolyások vizsgálata során is alkalmazunk, viszonylag sok időre van szükség...	Bejegyzéslérés	Aktivitás
	nov. 18., P	171	37
	Ismét a Mecsekben jártunk, ahol kiszáradó kisvízfolyásokat vizsgálunk. Bár soknak tűnt az ősz elején lehűlt ésó mennyisége, a nyári aszály még mindig érezteti hatását, több helyen még a nyári kiszáradt vagy...	Bejegyzéslérés	Aktivitás
	okt. 26., Sze	632	133
	Ezt látja a számítógép monitor, amikor közben nézzük a pályázatok bírálatait és keressük a végső döntést! Komolyra fordítva a szót, idén a MacroGroup három tagja nyert Új Nemzeti Kiválóság Program...	Bejegyzéslérés	Aktivitás
	szept. 19., H	2036	313
	Az Ökológiai Kutatóközpont Közcélú monitoring program keretein belül az Alföld kiszáradó kisvízfolyásait vizsgáljuk. Ahhoz, hogy a száraz időszakokról teljesen pontos képet kapjunk, vízmélység mérő szondák...	Bejegyzéslérés	Aktivitás
	szept. 14., Sze	1887	185
	Idén Szlovéniában került megrendezésre az Európai Odonatológus Kongresszus (EUROPEAN CONGRESS ON ODONATOLOGY), amelyre Fekete Judit kollégánk elnyerte a konferencia ösztöndíjtámogatását. A...	Bejegyzéslérés	Aktivitás
	aug. 29., H	1586	514

Sajtóhír

HUN-REN
Magyar Kutatói Hálózat

A HUN-REN-ről Kutatások Pályázatok Események

1 Címszó 1 Hírek

Már a hegyi patakok felét veszélyeztetti az ideiglenes kiszáradás hazánkban

2024.09.24. | Hírek

A HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont (HUN-REN OK) munkatársai folyamatosan vizsgálják a klímaváltozás hazai ökoszisztémára gyakorolt hatásait. A legdrágább átalakulás a korábban állandó víző hegyi patakokban figyelhető meg: egyre gyakrabban száradnak ki, ami felkutatásukról a dióvilágukat. A Hidrobiológia című folyóiratban publikált első **eredmények** szerint a kiszáradás miatt a fajok és az egyedek száma csökken, ám az első, rövid idejű kiszáradások után megnő azon fajok aránya a közösségben, amelyek hatékony ki találják várné a víz visszatérését.

Régebben inkább csak a mediterráneumban fordult elő a vízi ökoszisztémák ideiglenes kiszáradása, néhány éve azonban sok magyarországi, korábban állandó természetes víz esetében is megfigyelhető. Ől évről évre a korábban állandó víző hegyi patakok mindössze 5-10 százaléka száradt ki, tavaly viszont már a felükkel kialakult ez az addig szinte ismeretlen jelenség, ami súlyos kártevő elő állítja az élővilágot. Ha a kiszáradások hossza és gyakorisága is növekszik, akkor hosszú távon csak a szárazságnak ellenálló fajok lesznek képesek fennmaradni vízünkben.

Moderált beszélgetés

Podcast

Társadalmi láthatóság

Tudományos láthatóság

KISZÁRADÓ KISVIZEINK

Partnerek -Társadalmi haszon

Magyar Hidrológiai Társaság
Limnológiai Szakosztály

Az MHT Limnológiai Szakosztály "Hidroökológiai kérdések..." rendezvénysorozatának keretében, az MHT Víz Mikrobiológiai Szakosztályának valamint a MHT Szolnoki Területi Szervezetének támogatásával megrendezésre kerül a

"Hidroökológiai kérdések - a kiszáradó táj"
című szakmai nap.

Időpont: 2024. március 27. 10 – 15 h

Helyszín: Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, Szolnok

Cím: 5000 Szolnok, Boldog Sándor István Krt. 4.

A személyes részvételen túl lehetőség lesz a rendezvény on-line követésére is.
A részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött, **jelentkezés 2024. március 22-ig**:
Somogyi Boglárka MHT Limnológiai Szakosztály titkár, somogyi.boglarka@bki.hu.
A jelentkezéskor kérjük feltüntetni: **személyes vagy on-line** részvétel.

Program:

10:00: Engloner Attila a Limnológiai Szakosztály elnökének köszöntője
10:05: Varga György: A kiszáradás légköri vonatkozásai (15')
10:25: Juhász Erika: Kisvízfolyások természetvédelmi problémái (15')
10:40: Marosi Zsolt: A táj vízháztartásának kezelése (15')
10:55: Balogh Péter: A kiszáradó táj és az ember (15')
11:10: Balogh Gábor: A kiszáradó tájban a mezőgazdaság és a természetvédelem lehetőségei (15')
11:25: Boda Pál: A kiszáradás beépítése a VKI szempontú állapotértékelésbe a releváns élőlénycsoportok esetében (15')

Az előadások után beszélgetés a felmerülő problémákról, feladatokról.

A rendezvényre minden kedves Kollégát szeretettel várunk!

Engloner Attila
Limnológiai Szakosztály elnök

Teszárné Nagy Mariann
Víz Mikrobiológiai Szakosztály elnök

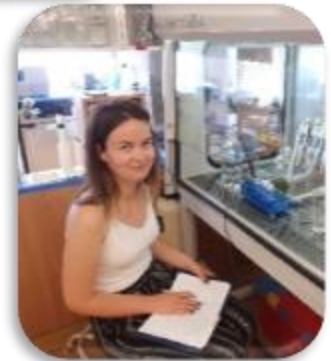

- ☐ Az Európai Unió tagállamai számára az uniós szakpolitikáknak való megfelelés.
- ☐ Az uniós finanszírozások feltétele az uniós előírásoknak való megfelelés.
- ☐ Ha egy tagállam nem teljesíti az előírásokat, kötelezettségszegési eljárás indulhat ellene.

KISZÁRADÓ KISVIZEINK

Munkatársaink

B-Béres Viktória, Kiss Stefánia, Fekete Judit, Szeles Júlia, Márton Kamilla, Nemes-Kókai Zsuzsanna, Stenger-Kovács Csilla, Békési Csaba, Bozóki Tamás, Perneckér Bálint, Csabai Zoltán, Várbíró Gábor, Boda Pál

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
MONITORING

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
M O N I T O R I N G

MŰHELYTALÁLKOZÓ

2024. szeptember 02.

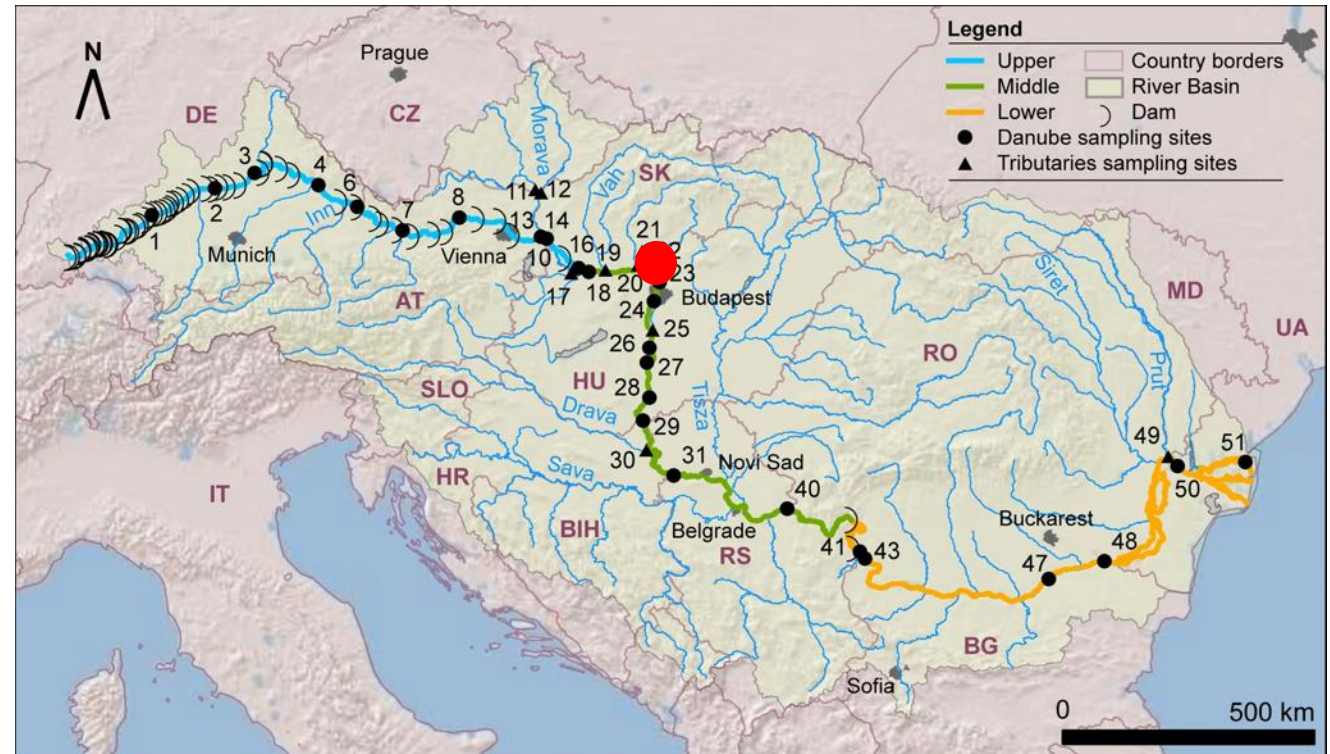
FOLYÓVÍZ MONITORING
NAGY FOLYÓ MONITORING

- DUNA -

KONCEPCIÓ

- közép-Duna hosszú távú trendek
- hiányos adatsorok / JDS 6 évente
- hiánypótlás (pl. kagyló)
- komplex ökológiai monitoring
- nagy felbontású (heti) – 2022 -
- műszeres mérések bevezetése
- újgenerációs módszerek bevezetése

KÖZCÉLÚSÁG, TÁRSADALMI RELEVANCIA

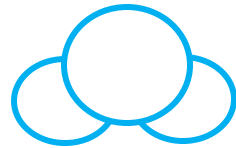
- Duna hosszú távú változásai: stratégiai jelentőség
- nagy felbontású biológiai sokféleség-monitoring
- potenciálisan toxikus algacsoportok (pl. kékalgák)
- védett & idegenhonos fajok állománysűrűsége
- oktatás, szemléletformálás, figyelemfelhívás

MÓDSZEREK

---

kémia

plankton

kagylók

halak

Mintavétel

heti

heti

évi

évi

Paraméterek

tápelemek
(C, N, P, Si)

elemanalitika
(ICP-MS, víz)

kiemelt elemek
(Pb, Cd, Cr, Ni,
Cu, Zn + Li, B)

fény, T, pH, DO, vezkép
baktériumok
(16S, citometria, ATP)

algák
(18S, fluorometer,
citometria)

zooplankton
(mikroszkópia)

fajszaám,
tömegesség

fajszaám,
tömegesség

OUTPUT

- tudományos adat
- éves összefoglalók
- média

Felmelegedő Duna – klímaváltozás, kagylópusztulás és lecsavart erőművek

Duna | ökológiai kutatóközpont | medúza | invazív

Magyar Nemzet

Medúzák lepték el a dunai kikötőt, a szakértő elmagyarázta, mit kereshettek ott

index

TECH-TUDOMÁNY | MTA | DUNA | FITOPLANKTON | MAGYAR KUTATÓK

Átalakul a Duna élővilága

Extremitások felé tolt vízjárás – Abonyi András ökológussal beszélgettünk

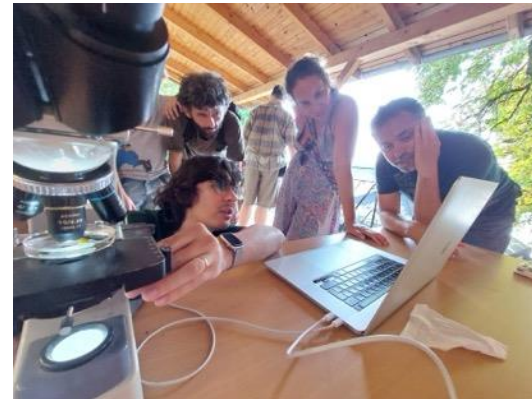
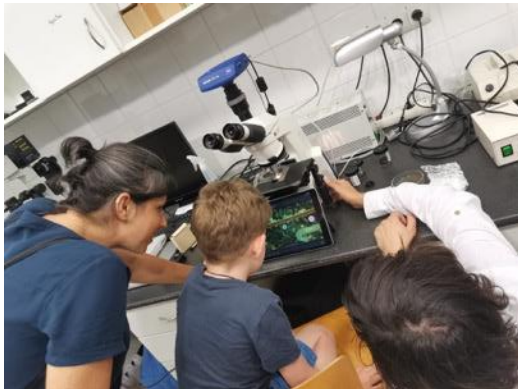
OUTPUT

Szemléletformálás

- Közösségi média
- Nemzetközi Duna Nap
- Biodiverzitás napja
- Dunavirág Ünnep
- Filmes nap

Duna Hosszú Távú Monitoring

OUTPUT

- kutatástámogatás
- utánpótlás-nevelés

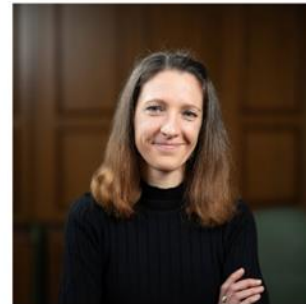
NEMZETI
KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

Interreg

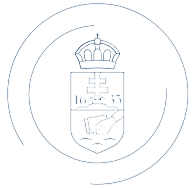

Co-funded by
the European Union

PARTNEREINK

ELTE EÖTVÖS LORÁND
TUDOMÁNYEGYETEM

Pannon Egyetem
University of Pannonia

**HUN
REN**

**ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT**
MONITORING

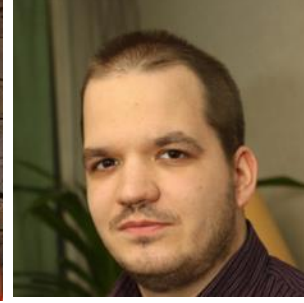

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Lendület Folyóvízi Ökológia KCS

Plankton-ökológiai KCS

Állatökológiai KCS

Környezetkémiai KCS

Mikrobiális Ökológia KCS

---

abonyi.andras@ecolres.hu

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
M O N I T O R I N G

MŰHELYTALÁLKOZÓ

2024. szeptember 02.

FOLYÓVÍZ MONITORING
HÓDMONITOROZÁS

HÓDMONITOROZÁS - KONCEPCIÓ

Eurázsiai hód

- Visszatelepített, ökoszisztéma-mérnök faj
- Természetvédelmi jelentőségű tájatalakítás
- Ember-vadvilág konfliktusok
- Ökoszisztéma-szolgáltatások

Fotó: Szendőfi Balázs

Fotó: Máté Bence

Juhász Erika

Kanizsay Borbála

Biró Marianna

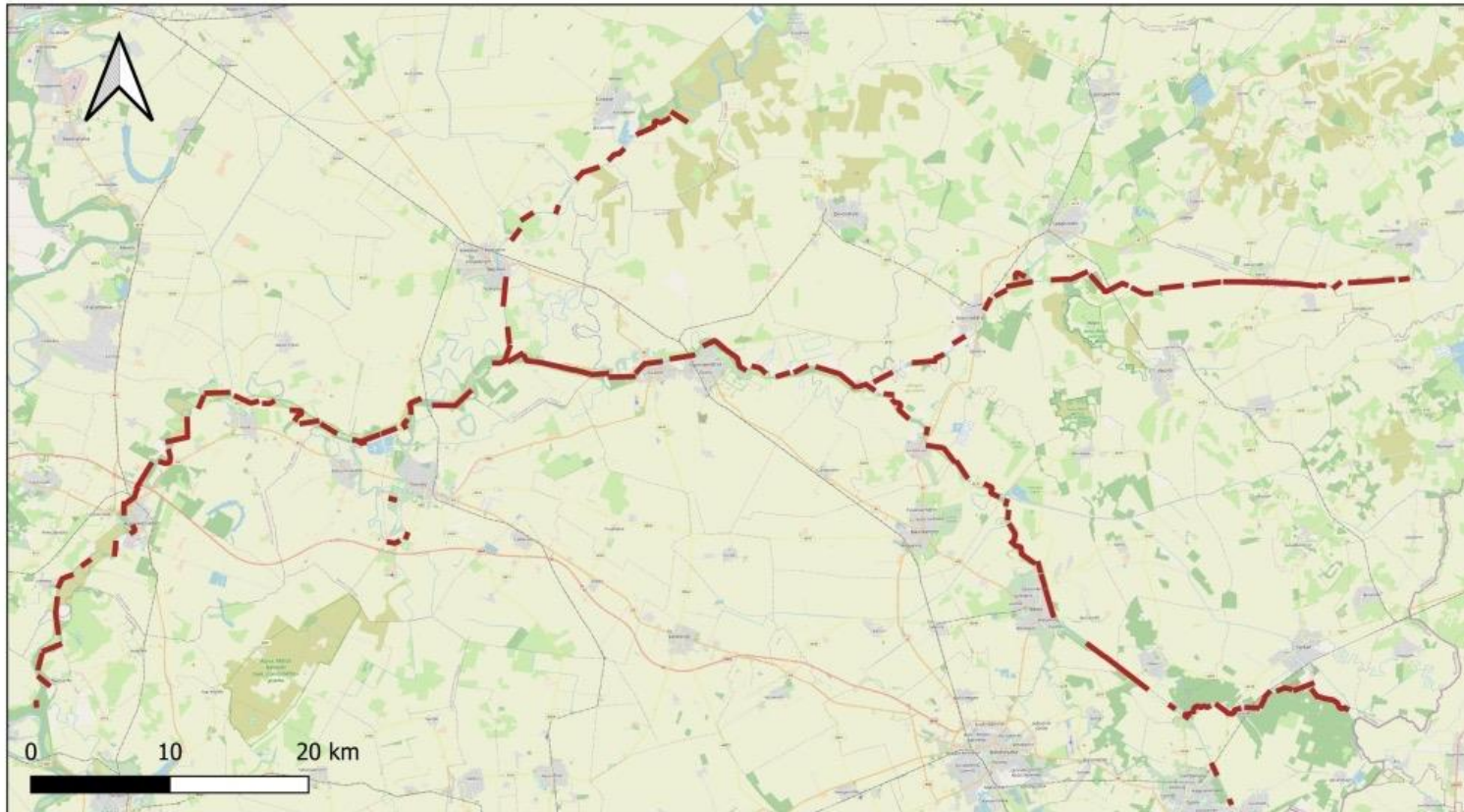
Czabán Dávid

Palásti Péter

HÓDMONITOROZÁS – MÓDSZEREK

Terepi állományfelmérés a Körösök vízrendszerén

HÓDMONITOROZÁS – MÓDSZEREK

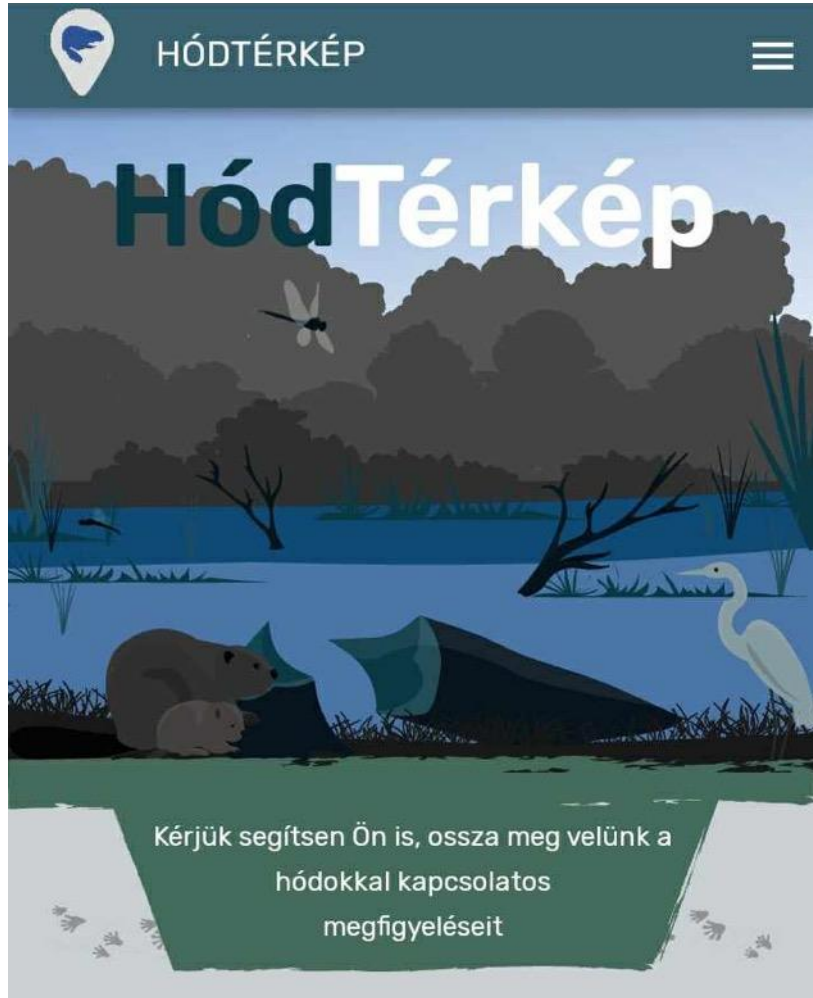

Terepi felmérések kisvízfolyások mentén

- Kolóniák száma
- Hódgátak
- Elöntött területek

HÓDMONITOROZÁS – MÓDSZEREK

Hol történt az észlelés? Jelölje be a térképen vagy adja meg a helyszín koordinátáit! *

Kép feltöltése

A hód mely életnyomait figyelte meg a területen? *

Látott-e hódot a területen? *

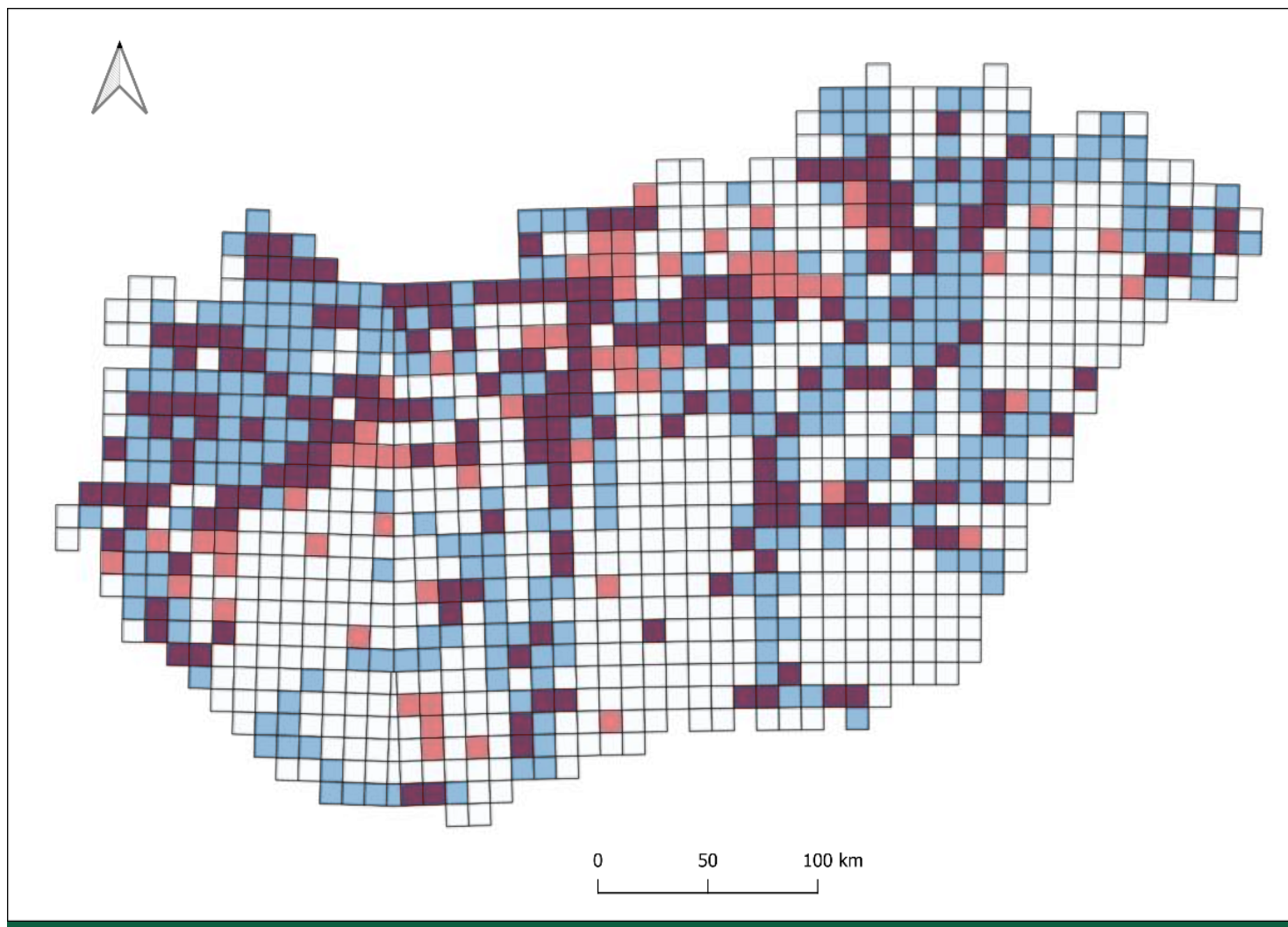
Ismeretei szerint mikor jelentek meg itt a hódok? *

Gyakorol-e valamilyen hatást a hód a terület természeti állapotára és élővilágára? *

Gyakorol-e a hód az ember szempontjából jelentős hatást a területre? *

HÓDMONITOROZÁS – ELTERJEDÉS

Kék: terepi felmérésekből származó adatok – nemzeti park igazgatóságok, vízügyi igazgatóságok és saját adatbázis (Czabán & Juhász 2024)

Piros: közösségi adatgyűjtés (HódTérkép 2024)

HÓDMONITOROZÁS - KÖZCÉLÚSÁG

Konfliktuskezelési mintaprojekt szakmai támogatása

HÓDMONITOROZÁS - KÖZCÉLÚSÁG

Nemzetközi hódmenedzsment tanulmányutak

- Vas és Zala megye
- Szlovénia
- Burgenland
- Stájerország

Résztvevők

- HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont
- Lutra Institute (Szlovénia)
- Bibermanagement Burgenland
- Naturschutzbund Steiermark
- Őrségi, Duna-Ipoly és Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
- Talpalatnyi Vadon Természetmegőrzési Alapítvány
- Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

HÓDMONITOROZÁS - KÖZCÉLÚSÁG

Konferencia a kölcsönös tanulás jegyében

Országos Vízügyi
Főigazgatóság

[Főoldal](#) | [Hírek](#) | [Általános](#) | **OVF hírek**

A hódok szerepe a vízgazdálkodásban 2024

Szervezők

Országos Vízügyi Főigazgatóság
HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont

Résztvevők

Közel 100 fő
Agrárminisztérium
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
Pest Vármegyei Kormányhivatal
9 vízügyi igazgatóság
6 nemzeti park igazgatóság
5 erdőgazdaság

Főbb témakörök

- hód általi vízvisszatartás
- konfliktushelyzetek
- nemzetközi "jó gyakorlatok" adaptálása
- agrártámogatások

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
MONITORING

HÓDMONITOROZÁS - KÖZCÉLÚSÁG

Transzparens kommunikáció

(folyamatos)

- Saját blog: eredmények, adatközlői történetek
(idén eddig 53 bejegyzés)
- Országos média
- Közösségi média

Ismeretterjesztés rendezvényeken

(alkalomszerű)

- Ökológiai Kutatóközpont rendezvényei
- Citizen science rendezvények
- Gyermektábor, fesztivál

Hódrágás és természeti kincsek a Balabán-árok mentén

2024.08.08.

Hód a Zemplénben – Adatközlői történetek XXXV.

2024.08.01.

Két rágásnyomtól a kidöntött fáig – Adatközlői történetek XXXIV.

2024.07.30.

HUN
REN

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
MONITORING

HÓDMONITOROZÁS - OUTPUT

Eredményeink, jelenlegi képességeink

- Folyamatosan aktualizált elterjedési térképek
- Állományváltozás tendenciáinak vizsgálata néhány mintaterületen
- Lakossági tapasztalatok és vélemények feltárása
- Tanácsadás, szakmai támogatás konfliktuskezelésben
- Értékes hódhatások azonosítása
- Szakmaközi párbeszéd kialakítása

Programunk további fejlesztésében rejlő lehetőségek

- Szisztematikus országos állománymonitoring
- Országos hódhatás-menedzsment
  - Konceptió kidolgozása
  - Koordináció
- Konfliktuskezelési mintaprojektek megvalósítása
- Hódgátak vízvisszatartásra gyakorolt hatásainak értékeléséhez együttműködő partnereket keresünk

HUN
REN

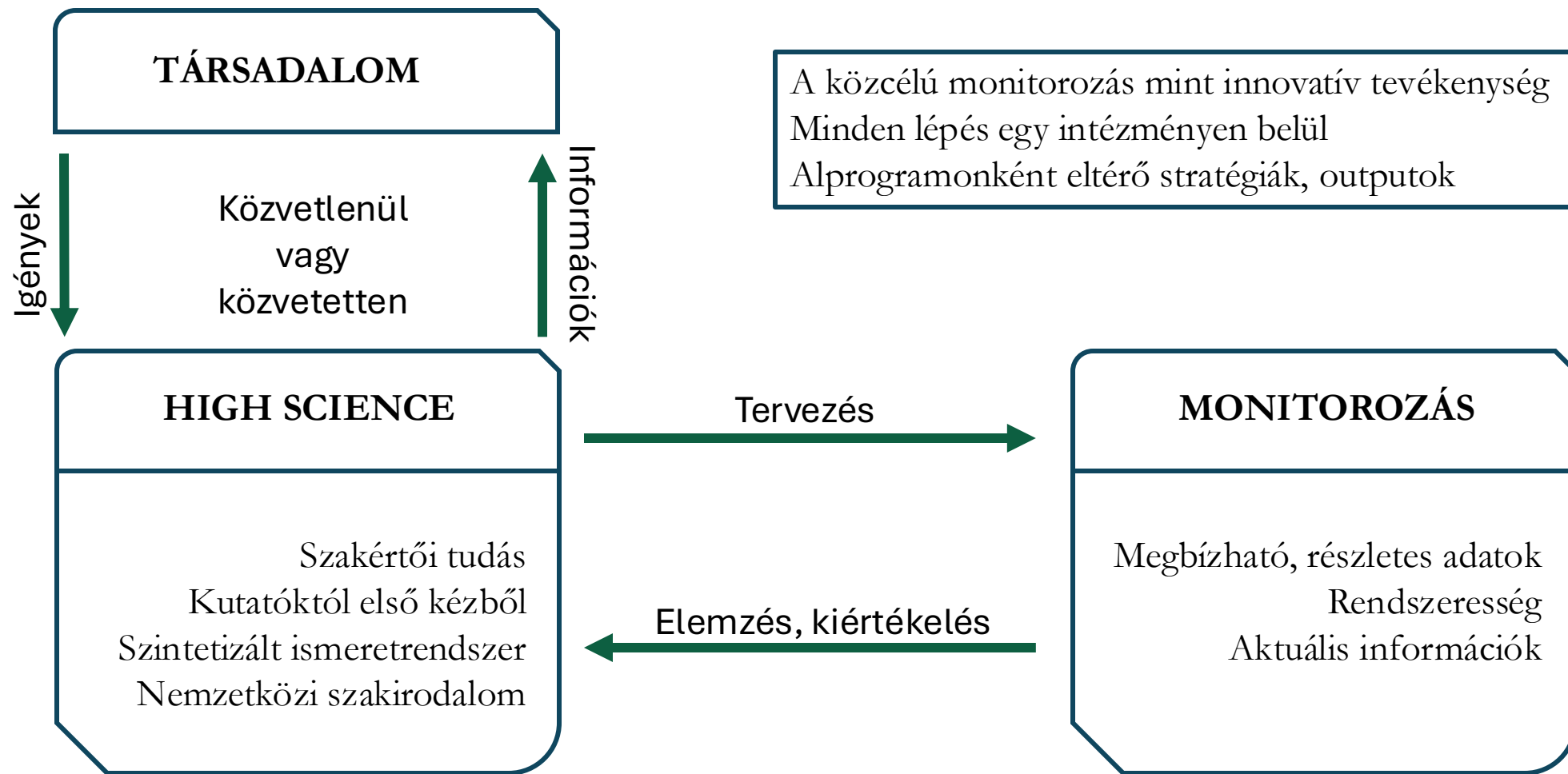

ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT
M O N I T O R I N G

ÖSSZEFOGLALÁS

OUTPUT

ZÁRÓ GONDOLATOK

Közcélú monitorozás kettős szerepe: társadalmi hasznosulás & tudományos hasznosíthatóság

Jelenlegi tevékenységeink: egzakt, tudományos alapadatok mintaterületeken

A hatékony működés alapfeltételei:

Visszajelzések érintett állami és társadalmi szereplőktől

Stabil forrás a jelenlegi támogatótól (HUN-REN).

Fejlesztési lehetőségek: mennyiségi (pl. területi kiterjedés) és minőségi (pl. élőlénycsoportok többszemponú vizsgálata)

Kerekasztalbeszélgetés: hasznosíthatóság, további igények felmérése, együttműködések erősítése

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET!

[ECOLRES.HUN-REN.HU/](https://ecolres.hun-ren.hu/)

**HUN
REN**

**ÖKOLÓGIAI
KUTATÓKÖZPONT**